List 12. **NOVICE** Tečaj LIV.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 20. marcija 1896.

Politiški oddelek.

Volilna reforma.

Posvetovanja o volilni reformi v odseku se vrše jako hitro v primeri z delovanjem nekdanjega pododseka. Temu pa ni povod, da bi morda vladni načrt bil tako dober, da bi poslanci ne želeli k njemu nobenih sprememb.

Tudi niso odsekovi člani za volilno reformo nič bolj naudušeni kot so bili člani nekdanjega pododseka, ki so stvar mesece in mesece zavlačevali. Tudi sedaj se je v odseku bila poskusila ravno ista metoda. Kar obsuli so bili nekateri poslanci, ki so znani kot nasprotniki volilne reforme, odsek s svojimi predlogi. Tudi se je bila pogrela popolnoma neumestna zahteva, naj se volilna pravica izroči deželnim zborom. Pričakovati je bilo, da se vname obširna razprava o centralizmu in federalizmu in drugih stvareh, ki nimajo z volilno reformo nič opraviti. Grof Badeni je pa precej spoznal, kam pes taco moli, in odsekovim članom naznanil, da ga ni volja dolgo hoditi k sejam in poslušati dolge razprave, temveč bode državni zbor kar razpodil, ako bode sitnosti delal. Vladna predloga se nima nič dosti preminjati. To je pomagalo. Lepo gladko se reši paragraf za paragrafom. Grof Hohenwart, ki je pod Windischgrätzom vedno imel kak nov načrt, da ga je predlagal v pododseku, ki je potem tratil čas ž njim, dosedaj še ni prišel z nobenim takim načrtom. Vsi poslanci vedo, da se volilna reforma izvršiti mora.

Da sta grof Taaffe ali pa knez Windischgrätz pokazala toli odločnosti, kot jo je grof Badeni, bi volilna reforma že davno bila rešena. Da je Taaffe odločneje nastopil, bi se koalicija proti njemu osnovala ne bila. Možje, ki puste, da ž njimi govori grof Badeni, kakor strog učitelj stare šole s svojimi paglavci, bi se ne bili upali dosti ugovarjati. To je tem bolj obžalovati, ker je Taaffejeva volilna reforma bila mnogo boljša od Badenijeve.

Dosedaj je odsek le jedno samo določbo premenil, pa še to le z izrecno dovolitvijo vlade. Poslom je tudi priznal velilno pravico. S tem se pomnoži število volilcev nove kurije za dobrih 200.000. Izpolnila se ni želja nekaterih poslancev, ki so vsekako želeli, da se posli narede za neko nižjo vrsto ljudi, kakor drugi državljani. Posebno štajerskim konservativcem ta odsekov sklep ne bode po volji, kajti njih glasilo je našlo v vsej volilni reformi poprej le jedino to dobro stran, da hlapci ne bodo volili, a sedaj se pa ta določba iz načrta izbriše. Kmetski posli si bodo pa pač zapomnili, od katere strani se je jim odrekala volilna pravica in se po tem ravnali pri volitvah.

Obžalovati je pa, da se niso vpeljale direktne volitve v novi kuriji. Temu so se pa zopet najhuje upirali nekateri konservativni poslanci, veleposestniki in Poljaki. Stvar se je prepustila deželnim zborom. Če bodo deželni zbori sklenili direktno volitev v kmetskih občinah, se bode tudi v novi kuriji direktno volilo. Pri tej priliki je zlasti poslanec Klun zahteval, naj bi se vsaj kaj sklenilo glede določevanja volilnih krajev za slučaj neposrednih volitev, ker on ne zaupa deželnim zborom, da bi za Slovence pravično stvar uredili, če jo bodo urejali po svoji volji.

Ta Klunov predlog je bil povse umesten in le obžalujemo, da se odsek nanj ni oziral. Sicer je pa gosp. Klun s tem predlogom pokazal svojo nedoslednost. Nedavno je bil za to, da bi se volitev deželnih poslancev izročila deželnim zborom, sedaj pa nakrat deželnim zborom toliko ne zaupa, da bi kraje pravično razdelili. Tacih nasprotij bi od tega starega parlamentarca ne bili pričakovali. To mora vsekako škodovati njegovi politični veljavi v resnih političnih krogih.

Strinjamo se pa mi ne z določbo, ki veže volilno pravico v peti kuriji na šestmesečno bivanje v kakem kraju. S tem se je dal kapitalistom neki vpliv na volitev v novi kuriji. Židovski tovarnarji se lahko zgovore, da vselej nekaj mesecev pred volitvami odpovedo delavcem, o katerih mislijo, da ne bodo volili po njih volji; delavci bodo morali v drug kraj in zgube volilno pravico.

Želeti bi bilo, da bi zbornica to določbo izčrtala iz predloge.

Če tudi predložena volilna reforma ni ugodna, vendar nas veseli, da se posvetovanja v odseku hitro vrše. Nekaj novega duha le pride v sedanjo že odrvenelo zbornico in skrbelo se bode že, da za to volilno reformo, pride druga, ki bode pa temeljito pomedla s krivicami sedanjega državnozborskega volilnega reda.

Politični pregled.

Brez komentarja! Goriški „Primorski list“ je priobčil znamenit članek pod zaglavjem „Kje je zavornica?“ ki slove: „Mi smo prijatelji odkrite besede. Kakor smo že enkrat rekli, naš list so v življenje obudile resolucije I. slovenskega katoliškega shoda Na tem shodu se je imenovala posebna komisija, ki se je štiri mesece potem oklicala kot „slovenski katoliški odbor“. Temu odboru za predsednika je bil izvoljen g. Karol Klun. Katoliški odbor naj bi skrbel za prireditev II. slov. kat. shoda. To se je zgodilo rekli smo, štiri mesece po kat. shodu, o božiču l. 1892. Od tistega časa se nismo več videli. Resolucije katoliškega shoda pa stojijo tam, kakor so jih natisnili v „poročilo“. Pač pa se je od takrat marsikaj zgodilo. Tako je v tem času g. Karol Klun mej drugim v državnem zboru zagovarjal judovsko južno železnico, se je v koaliciji zvezal z liberalci in je, da bi judovski liberalizem pomagal rešiti, mej vsemi najvažniše, versko vprašanje na stran potisnil, akoravno se je na katotiškem shodu tako strašno hudoval nad onimi slovenskimi poslanci, ki „v odločilnih trenotkih odmahujejo in jim je katoliška vera postranska reč“; je s svojim molčanjem in glasovanjem izdajal Judom sveto stvar krščanskega ljudstva, in sedi še zdaj s predsednikom I. katoliškega shoda v razpadajoči trohli baraki Hohenwartovega kluba — zopet v veselje liberalcem in Judom. Ako tako dela predsednik slovenskega katoliškega odbora, mora človek res vprašati, ali so se slovenskega katoliškega shoda res udeležili tudi Judje in liberalci? Pohujšanje je očitno. Ali res vsi katoliški Slovenci mislijo, kakor misli in dela g. predsednik katoliškega odbora? Med tem pa mirno spi naša „katoliška organizacija“, katera je ena glavnih točk katoliškega shoda; med tem spi „Leonova družba“, akoravno smo že pred poldrugim letom v Celju vsemu svetu slovesno povedali, da jo osnujemo; med tem naša vseučiliščna mladina napreduje — v radikalstvu, med tem liberalci našim škofom pridno mažejo hiše, po naših mestih se čedalje bolj šopiri liberalstvo . . . . Zmešnjava raste od dne do dne; disciplina se ruši. Naša politika je brez glave. Vse razpada . . . Prav imajo liberalci, ako nam očitajo, da katoliški shod je bil pesek v oči, da je šlo le za osebnosti, a ne za stvar, da nam ime katoliško služi v slepilo . . . Prav imajo! Ne, nam vsaj je šlo vedno za stvar, za sveto katoliško stvar. Ne, za stvar gre tudi drugim našim somišljenikom. Zatorej pa vprašamo: Povejte nam vendar, kje je zavornica? S tem vprašanjem se obračamo pred vsem na gosp. predsednika slovenskega katoliškega odbora. Kje je zavornica, da voz ne gre naprej? Naj se zavornica odstrani! Ako ne, potem poročemo, da nas več ne vežejo resolucije katoliškega shoda; potem pa začnemo katoliško politiko sami na svojo roko, brez takih voditeljev. In prihodnjost bo pokazala, čegava bo zmaga!“

»Kärntner Nachrichten« se vjedajo, da je kranjski deželni zbor dovolil Ciril Metodovi družbi 1000 gld. podpore, deželna zbora koroški in štajerski pa sta odklonila prošnji „Südmarke“. Lahko razumljivo! Ciril Metodova družba deluje mirno za to, da se poučujejo slovenski otroci v slovenskem jeziku, „Südmark“ pa se poteguje le za nemčurstvo in Nemčijo in dela zdražbe med ljudmi. To je razloček, ljuba beljaška tetka! V št. 18. piše: „Sovražniki koroške dežele z ostrim orožjem in določenim delom so danes Slovenci in morejo se jim zoperstavljati le dobro izvežbani, národno misleči in delavni Nemci. O ne! Da smo sovražniki koroške, nekdaj čisto slovenske dežele, je grdo zavijanje in debela laž, s katero oni list bega svoje bralce. Mi ljubimo lepo deželo, želimo tudi mir z nemškimi deželani, ali z ljudmi, ki se hočejo šopiriti na naše stroške, ki nam kratijo najbolj priproste naše pravice, je nemogoče v miru živeti. Da se pa potegujemo v pošteni borbi za svoje stare postavne pravice, tega si ne pustimo vzeti niti od beljaških advokatov in od njih glasila.

Naš novi prijatelj — dr. Luggin! — Celovški „Mir“ je priobčil nastopni članek: Ko so se v našem dež. zboru razgovarjali, da naj se v deželno bolnišnico pokličejo usmiljene sestre, govoril je proti temu tudi stari vodja koroških liberalcev, dr. Luggin. Zagovarjal je sedanje posvetne postrežnice mej drugim s tem, da znajo slovenski in da bi jih bilo težko nadomestiti s sestrami (nunami), ki bi bile zmožne slovenskega jezika (?). Nočemo se z govornikom pričkati o tem, ali bi res ne bilo mogoče dobiti slovenščine zmožnih sester, in koliko sedanjih postrežnic zná slovenski — danes tu le pribijemo, da se je dr. Luggin petegnil za slovenske bolnike in postrežnice! Tedaj sam vodja koroških liberalcev pripozna, da je za deželno bolnišnico v Celovcu neobhodno potrebno slovenskih postrežnic. He, liberalna gospoda, kaj je potemtakem s tistim vašim „nemškim značajem“ Celovca!? Menda nič kaj! Kot mož mora biti dr. Luggin tudi dosleden in značajen. Kot tak nam mora pripoznati, da kakor je za slovenske bolnike treba slovenskih postrežnic, je zanje gotovo treba tudi slovenskih zdravnikov. Da gremo še dalje, bodete nam g. dr. Luggin, ki ste gotovo dobro podučeni v logičnih zakonih mišljenja, pripoznali, da je iz istih uzrokov treba tudi za slovenske otroke slovenskih učiteljev in za slovenske stranke slovenskih uradnikov! Kot od dosledujega moža od Vas pričakujemo, da se bodete za to, kar spoznate za dobro in potrebno, tudi potegnili, to zagovarjali, to je zahtevali za nas: slovenskih učiteljev (šol), uradnikov itd. Da nam, kot najnovejši naš prijatelj in zagovornik še nekoliko pomagate, dovoljujemo si Vas prositi, da namignete svojemu, kajpak malo poprednemu, ker nacijonalnemu učencu Doberniku, naj se ne zadira toliko v nas in na Dunaju pobija to, kar Vi, če tudi še le indirektno, zagovarjate v celovškem deželnem zboru.

Kdo bode dunajski župan? — Vladni listi še vedno nagovarjajo protisemite, naj koga druzega volijo za župana, ne pa dr. Luegerja. Vzlic temu je pa skoro gotovo, da bode voljen dr. Lueger. Če ga bode vlada predložila v potrjenje, še ni gotovo Volitev župana bode še le v maju. In če vlada tudi ne misli novega župana predložiti v potrjenje, vendar ne bode zbora precej razpustila. Ker ni noben obrok odločen za potrjenje župana, se bode še le jeseni naznanilo nepotrjenje. Še le, ko bi pri novi volitvi bil zopet voljen dr. Lueger, se bi zbor razpustil. Poprej bode pa vlada skušala se sporazumeti s protisemiti glede volitve. Če pride torej do nove mestne volitve, se bode vršila še le po zimi ali pa v začetku pomladi, ker bode vlada skušala po možnosti vso stvar zavleči. Badeni si misli: čas pridobljen, je vse pridobljeno.

Avstrija, Nemčija in Italija. — Avstrijski minister grof Goluhowski mudil se je minoli teden v Berolinu. Mej tem, ko se z edne strani zatrjuje, da poset Goluhowskega v Berolinu ni imel političnega pomena, drugi zatrjujejo nasprotno. Res je, da so avstrijskega vnanjega ministra jako lepo vsprejeli v glavnem mestu Nemčije. Poroča se, da se je pri posvetovanjih in pogovorih poudarjala stara vez mej Nemčijo in Avstrijo, dočim se baje Italije nihče ni dotaknil. Verjetneje je pač, da so v Berolinu prav marljivo razpravljali žalostne razmere v Italiji. — Precej po dohodu grofa Goluhowskega na Dunaj, se je nagloma odpeljal italijanski poslanik grof Nigra z Dunaja v Rim. Prej je še veliko govoril z vrnivšim se

avstrijskim vnanjim ministrom, potem je pa odpotoval na poziv novega laškega vnanjega ministra Sermonete, ki se hoče posvetovati z Nigro, ednim najstarejih diplomatov italijanskih.

Italija. — Crispi, ministerski predsednik italijanski, pravi provzročitelj poraza Italijanske vojske v Afriki, je šel. Moral je iti ravno vsled afrikanskih zadev. Na krmilo je prišlo novo ministerstvo na čelu mu Rudini, ki bo imelo zavožene razmere prejšnjega ministerstva zopet v pravi red spraviti. Od novih ministrov se obeta precej. Posebno od nekaterih se govori, da utegnejo kos biti svoji težki nalogi. Varčevati bo pred vsem treba in ravno finančni minister je mej drugimi velik stiskač Če se hoče Italija še večjemu porazu ogniti, mora pred vsem financijelne razmere urediti. Vojsko v Afriki mora opustiti Dočim se je prej zahtevalo, da se mora vojska v Abesiniji nadaljevati, se zdaj vedno bolj čuje mej narodom odločna zahteva, da je skleniti mir z Menelikom, kraljem abesinskim. Najnoveja poročila tudi vedo povedati, da se je italijanski poveljnik Baldisera že jel pogajati. Nadaljno pošiljanje vojakov v Afriko se je ustavilo. Čas je, da se nepotrebno prelivanje krvi ostavi. Italija se je pa prepričala, da je slabotna.

Bolgarija. — Posebno odposlanstvo sultanovo je prišlo v Sredec in vročilo knezu Ferdinandu sultanovo listino, s katero se priznava zakonitim knezom bolgarskim. Ob ednem so mu tudi izročili insignije osmanijskega reda, katerega mu je podelil sultan. S tem je konečno razmotano in rešeno vprašanje, ki je toliko časa belilo glave časnikarjem in politikom Princa Ferdinanda so velevlasti oficijelno priznale za kneza bolgarskega.

Kuba. — Španiji dela Kuba iste sitnosti kot Italiji Abesinija. Večje in manjše homatije nastajajo zaradi Kube celo v Španiji sami. Zaradi simpatij Američanov za Kubance, vršile so se velike demonstracije na Španjskem. Te demonstracije pa izkoriščajo španjski republikanci in rujejo čim pogumnejše zoper monarhijo. Mej imovitejimi krogi na Španjskem se nabira denar za nadaljevanje vojne na Kubi, dočim revneje ljudstvo želi miru in ne še večje bede. V Španiji je veliko pomankanje, vsled česar je razumljivo, kako težke so denarne žrtve za Kubo. V Zjedinjenih državah se je vnela agitacija za pridruženje Kube k Zjedinjenim državam. Zaradi tega simpatizujejo Američani s Kubanci. Američani bi pač naravnost nastopili proti Španiji, a boje se, da bi s tem ne prišli v konflikt tudi s Francijo in Anglijo, ki imata tudi svoje interese v Ameriki. V boju proti vsem trem, bi Američani omagali. Zato raji na tihem podpirajo Kubance proti Španjcem. Američani se nadejajo, da bodo Španjci opešali v boju proti Kubancem in zapustili Kubo, ki bi potem njim pripadla.

Obrtnija.

Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani.

(Dalje.)

Na Štajerskem, kjer se je v pivarski dôbi 1891/92 869.250 hektolitrov in 1893/94 724.094 hektolitrov piva izvozilo, je izdelovanje piva nazadovalo za 17 odstotkov. Pivarska industrija je tudi v Italiji vsled tamošnjega povišanja davka od piva izgubila velik del svojega izvoznega okoliša, oškodovana je bila tudi vsled znižanja carine na italijansko vino in tudi spečavanje na Ogersko se bode zmanjšalo, ker ogerska vlada ondotno pivovarsko industrijo podpira. Graška zbornica je preverjena, da se bodo našla sredstva in pota, ki bodo omogočila, pokriti potrebne večje izdatke z dohodki, ki se ne bodo po večini zopet vzeli iz žepa revnega in brezposestnega državljana.

Davki, kakor je nameravani davek od piva, bodo namen davčne reforme, potom pravičneje razdelitve državnih bremen socijalna nasprotstva oblažiti, popolnoma razveljavili; obratno še poostrila se bodo nasprotstva, če se bodo revnemu ljudstvu naložila nova bremena, mesto ista odvzela. Pri posvetovanju se je poudarjalo, da je dolžnost države, da pospešuje izdelovanje in spečavanje cenenega piva in tako ljudstvo odvrača od nesrečnega žganja. Graška zbornica je torej sklenila prositi ministerstvo, naj opusti morebiti res nameravano zvišanje sedanjega davka od piva, ker bi se s tem občutno obremenili vzlasti revneji sloji prebivalstva, ob jednem bi bil pa zelo oškodovan pivovarski in gostilničarski obrt.

Na Kranjskem izvarilo se je v devetih pivovarnah leta 1893 — 93.543 hektolitrov, leta 1894 — 84.695 hektolitrov in leta 1895 — 91.716 hektolitrov piva. Od piva, izdelanega na Kranjskem, se okrog 10.000 hektolitrov izvozi, nasprotno pa okrog 30.000 hektolitrov uvozi tako. da se je zadnja leta povžilo približno 100- do 110.000 hektolitrov piva. Če primerjamo Kranjsko z drugimi deželami, vidimo, da se v teh primeroma več piva izdeluje, nego na Kranjskem. Tako se je na pr. v izdelovalni dôbi 1892/93 v 51 pivovarnah na Solnograškem izvarilo 350.396 hektolitrov, na Tirolskem in Predarelskem 289.537, Štajerskem 726.347 hektolitrov, Koroškem 177.557, v Šleziji 370.845 hektolitrov in vendar so se nekatere teh dežel izrekle proti povišanju davke od piva, kakor je namerava država. Na Kranjskem se pivovarska industrija ne more prav povzdigniti, če tudi se more z gotovostjo reči, da bi se piva mnogo več povžilo, ko bi se moglo malo ceneje napraviti. To bo pa po mnenju odsekovem le tedaj mogoče, če se davek ne poviša. Odsek je torej preverjen, da je prošnja graške zbornice posestrime tudi za Kranjsko utemeljena, kajti povišanje davka od piva bi razvoj naše pivovarske industrije oviralo in v prvi vrsti one konsumente zadelo, za katere bi se moralo skrbeti, da se jim nudi cenena zdrava pijača in da se prevladanje žganjepitja vsaj deloma ustavi.

Odsek predlaga: Zbornica naj se v slični vlogi, kakor graška zbornica posestrima, izreče zoper povišanje davka od piva.

Zbornični svetnik Avgust Skaberne podpira predlog odsekov, ki se tudi sprejme.

IX. Zbornični svetnik Iv. Baumgartner poroča imenom odseka o prošnji glede patentovanja vojaško-tehniških iznajb. „Avstrijsko društvo za varstvo obrtne lastnine“ se je obrnilo do zbornice z vlogo, v kateri opozarja na zadevo, ki preti v nevarnost pripraviti važne interese skupne avstrijske industrije. Novi ogerski patentni zakon z dne 14. julija 1895 ima v svojem § 2. pod št. 2. določilo, da ni moči dovoliti patenta za iznajdbo, ki se tiče vojnega orožja, raznesil ali municijskih predmetov, vtrdb ali vojnih ladij, potrrebnih v povzdigo orožne močij skupnih armad, če podelitvi privilegija tekom 2 mesecev od dneva naznanila ugovarja trgovinski minister.

Odveč bi bile kvarljivost te postavne določbe za interese avstrijskih iznajditeljev natančneje pojasnjevati. Z ozirom na tesne zveze mej obema državnima polovicama in z ozirom na to, da je c. in kr. vojno ministerstvo skupno obema državnima polovicama, je v veliki meri opravičena bojazen, da bo na podlagi poročil zborničnih in drugih strokovnih korporacij predelani vladni načrt novega avstrijsk. pat. zakona, ki se v kratkem predloži visoki poslanski zbornici,

glede nepatentovanja vojaško-tehniških iznajdb obsezal jednako določilo, kakor ogerski zakon. Ta bojazen, ki je po tem, kar se je objavijo, le preveč opravičena, je društveno načelstvo napotila, da se je v posebni peticiji obrnilo na Nj. prevzvišenost gospoda trgovinskega ministra barona Glanza, v kateri se protivi temu, da bi se tako postavno določilo vsprejelo v novi načrt patentnega zakona. Društveno načelstvo se je obrnilo na zbornico, da bi se takrat, ko se predloži visoki poslanski zbornici načrt avstrijskega patentnega zakona, ali po svojem zastopniku v tej visoki zbornici, ali v posebni peticiji na to delalo, da se v ta zakon ne sprejme nobeno določilo, ki bi bilo jednako propisom § 2., št. 2. ogerskega člena XXXVII. iz l. 1895. V utemeljitev se sklicuje društvo na peticijo, katero je predložilo trgovinskemu ministru in iz katere povzame sledeče: „Le malo je iznajdb, ki bi ne bile v nikaki zvezi s potrebščinami vojske ali mornarice. Organizem teh je tako zelo raztegljiv, da je komaj najti industrijsko stroko, na katero bi se ne raztezal. Isto velja o „vojnem orožju, razstrelivih in strelivih, vtrdbah ali vojnih ladijah," katere izrecno navaja ogerski zakom. Ne bomo navajali primerov, a pritrditi se mora našim trditvam, če se uvažuje le, katere iznajdbe morejo biti v zvezi z vojnimi ladijami. Vse novosti lesne, železne in strojne industrije bi se lahko štele k tej skupini. Vse take iznajdbe pa ne služijo izključno za potrebščine vojske ali mornarice, temveč ustrezajo tudi neštevilnim drugim potrebščinam. Novo orožje, novo razstrelivo, nov ladjin stroj rabi tudi kdo drugi, ne le vojni erar. Iz tega vzroka bo že ta določba sama na sebi kvarljivo vplivala na industrijo, a pripeti se lahko, da bodo izvrševalni organi še štrožje razlagali to postavno določilo, kar bo še kvarljiveje. Odseku se vidi prošnja utemeljena in predlaga:

Čestita zbornica naj prošnjo avstrijskega društva v varstvo obrtne lastnine podpira in prosi tudi svojega drž. poslanca, da se za to potegne.

Predlog se vsprejme.

XII. Zbornični svetnik Alojzij Lenček poroča imenom odseka o volilnem predlogu za nameščenje cenzorja pri avstro-ogerski bančni podružnici v Ljubljani. Umrl je cenzor gosp. Josip Kordin, vsled česar se je podružnica obrnila na zbornico, da ji v nameščenje cenzorja napravi volilni predlog, ki pa mora obsezati najmanj tri imena. Poročevalec nasvetuje imenom odseka:

Zbornica naj sklene v nameščenje jednega izpraznjenega mesta pri avstro-ogerski bančni podružnici v Ljubljani nasvetovati naslednje gospode: Iv. Kneza, F. M. Regorschega in Avgust Škaberneta.

Predlogu zbornica pritrdi.

(Konec sledi.)

Električna naprava v Ljubljani.

I.

Občinski svet ljubljanski je v seji dne 14. marcija konečno sklenil, da si zgradi mestna občina električno napravo, urejeno za istomerne toke, za uporabo parne sile in akumulatorjev. Stavbe v centrali, ki bodo blizu južnega kolodvora, adaptacijo prostorov v pritličji mestne hiše za akumulatorje ter polaganje kabljev po cestah in ulicah oskrbela bode mestna občina v svoji režiji, električno napravo samo pa bode postavila znana dunajska tvrdka Siemens & Halske. Stroški zgradbe znašali bodo 400.000 gld. in sicer na račun tvrdke Siemens & Halske 321.387 gld., na račun mestne občine pa 78.613 gld.

Ker zadeva električne naprave zanima vse sloje ljubljanskega prebivalstva, podali bodemo v sledečem obširno poročilo o dotični razpravi v občinskem svetu. V imenu odseka za električno napravo poročal je občinski svetnik gimnazijski ravnatelj A. Senekovič. Meseca decembra 1894. leta sklenil je občinski svet soglasno, da si deželno stolno mesto Ljubljana zgradi na svoje stroške in kot svoje podjetje „električno napravo za električno razsvetljavo in prenašanje sil" in da se v svrho te zgradbe najame posebno posojilo v znesku 400.000 gld. V zmislu takratnih sklepov imela bi se električna naprava zgraditi v centralo na parno silo za jednofazne mer izpreminjajoče toke in sicer centrala za 5500, elektrovodna mreža za 7600 inštaliranih žarnic po 16 normalnih sveč ali njih ekvivalent. Pri stavbi centrale pa se je treba ozirati na to, da se more v poznejši dobi razširiti za parno ali za vodno silo. Ob jednem prejel je odsek za električno napravo takrat nalog, da o vseh projektih, katere je imel na razpolago, zasliši izkušenega strokovnjaka, potem pa sporazumno z mestnim magistratom sestavi načrte pogodeb za oddajo zgradbe, oziroma za dobavo blaga ter jih občinskemu svetu predloži v potrjenje.

V zmislu omenjenih sklepov obrnil se je odsek za električno napravo do c. kr. tehnologiškega muzeja na Dunaju, oziroma do profesorja in predstojnika oddelka za elektrotehniko na tem muzeju, g. Karola Schlenka, s prošnjo, da bi strokovnjaško presodil in ocenil vse projekte. Profesor Schlenk se je temu vabilu odzval in prišel v Ljubljano ter se o vseh razmerah natančno informiral na licu mesta. Potem so se mu poslali vsi projekti, katere so bile vložile tvrdke Ganz & Comp., Siemens & Halske in Schukert & Comp., da jih je mogel natančno proučiti. Prof. Schlenk podal je o teh projektih obširno poročilo, v katerem pride do zaključka, da bi za Ljubljano ne bilo umestno, graditi centralo za mer izpreminjajoče toke, ampak da bi bolj kazalo, graditi centralo za toke iste meri in z uporabo akumulatorjev a s tremi elektrovodi. Stroški za napravo iznašali bi v obeh slučajih okroglo 400.000 gld., letni stroški za delovršbo pa bi bili po računih izvedenca pri napravi za izmenične toke večji, kakor stroški pri napravi za istomerne toke z akumulatorji. Konečno nasvetuje izvedenec, da bi se zgradba ljubljanske električne naprave izročila tvrdki Siemens & Halske, ki je predložila najbolj natančne projekte za istomerne toke.

Ko je odsek prejel strokovnjaško mnenje, moral se je v prvi vrsti posvetovati o tem, ali hoče ostati pri prvotnem sklepu, da se naprava zgradi za izmenične toke, ali pa hoče staviti nasvet, naj se sklep iz leta 1894 predrugači toliko, da se naprava zgradi za istomerne toke. Ko je odsek leta 1894. stavil svoje prve predloge, ni imel strokovnjaške ocene projektov in tudi nobenega projekta za istomerne toke, v katerem bi centrala bila na-

stanjena bolj kam ob periferiji mesta. Takrat se je odsek ustavljal najbolj projektu, da bi centrala prišla v sredino mesta, poleg frančiškanske cerkve, kamor so jo hoteli postaviti Siemens & Halske kakor tudi Schuckert & Comp. Ko se je sklep občinskega sveta bil raznim konkurentom objavil, vložila je tvrdka Siemens & Halske iz lastnega nagiba nov projekt za istomerne toke in za akumulatorje, po katerem projektu bi imela stati električna centrala v bližini južne železnice in v bližini plinarne, akumulatorska postaja pa v pritličnih prostorih mestne hiše. Vsa naprava pa bi imela biti tako urejena, da bi se regulacija napetosti tokov po mestni elektrovodni mreži vršila iz akumulatorske postaje v mestni hiši, torej iz središča mesta. —

Odsek se je temeljito informiral o tem, kolik konsum električne enerže se sme v Ljubljani pričakovati v podnevnem času ter je prišel do zaključka, da se pri sedanjih razmerah ljubljanskih, ki se v tem oziru menda tudi v bližnji prihodnosti ne bodo veliko predrugačile, po dnevu porabi pač zelo malo razsvetljave; sem in tje potrebuje ta ali oni trgovec v kakem bolj temnem skladišču jedno ali par lučij in sicer le za kratek čas. Trditi se sme, da v Ljubljani sploh po dnevu, posebno pa v poletnem času, ne bo svetilo niti 10 žarnic. Kar zadeva uporabo elektrike pri motorjih v obrtne namene, moramo upoštevati, da motorji teko le ob delavnikih in tedaj ne nepretrgoma, marveč mirujejo v onih urah, ko počivajo delavci; v nedeljah in praznikih, kojih število znaša na leto čez 60, pa popolnem mirujejo. Ako bi se električna naprava uredila za izmenične toke, moral bi stroj teči ves dan po letu in po zimi. Jasno je torej, da se pri takem načinu delovršbe morajo stroški za kurivo in mažo izdatno pomnožiti. Ako pa vzamemo napravo z istomernimi toki in akumulatorji, zadostujejo akumulatorji vsem potrebam po dnevu in tudi v zadnjem delu noči, recimo od 1. ure popolunoči. Parne stroje je treba kuriti po noči in na večer, kedar se potrebuje največ luči in naposled po dnevu, takrat, kedar se polnijo akumulatorji. V teh razmerah deluje vsak parni stroj z ugodnim uspehom, prištedi se torej mnogo pri kurivu in tudi stroji in kotli se manje obrabljajo.

Sicer pa govore za istomerne toke še drugi razlogi. Občina hoče z električno napravo koristiti tudi malim obrtnikom s tem, da morejo dobivati električne toke kot gonilno ali motorično silo. Izkušnja pa uči, da elektromotorji za istomerne toke glede zanesljivosti in varnosti daleč nadkriljujejo one za izmenične toke. Izmenični toki pri sedanjem stanju elektrotehniškega razvitka tudi niso neposredno rabljivi kot motorična sila za električne železnice. Kar imamo doslej električnih železnic, vse so urejene za istomerne toke. Ali bi ne smeli tudi v Ljubljani misliti na to, da bi si morebiti v bližnji prihodnjosti gradili električno železnico?

Tudi so električne naprave za izmenične toke bolj nevarne kakor one za istomerne toke. Pri napravah za izmenične toke uporabljajo se namreč velike napetosti tokov (2000 voltov in še več); kdor se dotakne žice, po kateri kroži toliko napet tok, tega pač navadno usmrti. Res je sicer, da so kablji in transformatorji dobro izolirani, vendar se je pripetilo že večkrat, da je delavec, kopajoč na ulici, zadel ob kabelj, ga presekal in po električnem udaru bil ubit. Tudi pri transformatorjih pripetila se je že marsikatera nesreča. Take velike nevarnosti pri napravah za istomerne toke ni, ker je pri teh napetost mnogo manjša, največ do 300 voltov, katera pa še ni za življenje nevavna.

Naposled naj še omenimo, da dajejo obločnice za istomerne toke pri uporabi iste množine električne enerže navzdol, proti tlom več svetlobe, ker je ne razpršujejo v isti meri na vse strani kakor obločniče za izmenične toke, in da svetijo nekoliko bolj mirno kakor zadnje imenovane, povedali smo vse, kar daje istomernemu toku prednost pred izmeničnim.

Obrtnijske raznoterosti.

Japonska industrija postaja nevarna drugim državam. Posebno se razvija poslednji čas bombažna industrija. Posebno angleška Indija je dobila v tem oziru nevarnega tekmovalca. Japonski izdelki so po ceni, ker so na Japonskem nizke plače, moški dobivajo namreč po 40 kr., ženske pa le po 20 kr. v našem denarju na dan, in je premog po ceni. Sedaj je na Japonskem v bombažnih tovarnah že 10.000 delavcev in 70.000 delavk. Posebni parniki pa bombaž (pavolo) dovažajo iz Mehike. Japonci pa mislijo še na Kitajskem osnovati več tovarn, ki bodo gotovo dobro vspevale, ker so na Kitajskem delavske plače še nižje.

Pisanje na steklenice. Navadno pišejo na steklenice s pisalnim demantom, ki pa večkrat pregloboko vreže. Boljši je arkanzaški oljni ali misisipski kamen. Piše naj se s 4 *cm* dolgim in 5 *mm* debelim kosom na steklenico, pri čemer naj se nekoliko pritiska.

Kmetijstvo.

Načrt zakona o kmetijskih zadrugah.

(Konec.)

Pravno stališče.

§ 13. Stanovske zadruge kmetovalcev niso podvržene določbam zakona z dne 9. aprila 1873. drž. zak. št. 70 o obrtnih in gospodarskih zadrugah.

Za zavezanosti zadruge je zavezana jedino zadruga kakor juridična oseba.

Zadrugo zastopa njen načelnik pri sodiščih in drugod. Listine, ki ustanovljajo zaveznosti proti tretjim osebam pa mora vendar podpisati načelnik in še jeden drug član zadružnega odbora. Če se pa tiče listina kacega podjetja, za katero je treba dovoljenja zadružnega odbora ali višjega potrjenja, se mora v listini navesti pritrjenje ali odobrenje s podpisi dveh članov zadružnega odbora.

Zadružni doneski.

§ 14. Zadruge imajo, v kolikor niso z njih osnovo zvezani prvi stroški, ali koncem leta za prihodnje leto

proračunjeni izdatki, mej katere je šteti tudi kake zgube minolega leta, pokriti s kakimi drugimi dohodki, zadružnikom v občini, okraju ali deželi naložiti potrebne doneske v obliki naklade k državnemu zemljiškemu davku, katerega plačujejo zadružniki.

Dež. zakonodaja mora tudi določiti, da se zadružni doneski pokrijejo poleg z doklado na zemljiške davke, tudi z doklado na hišno najmarino oziroma razredarino, predpisano v dotičnem okolišu.

§ 15. V § 14. imenovane doneske bodo kot doklade k državnemu zemljiškemu davku oziroma k hišni najmarini ali razredarini pobirali isti organi in z istimi sredstvi, kateri pobirajo državne davke, in odpošiljali onim zadrugam, ki so jih naložile.

Doneski imajo kot doklada na državne davke vse zastavne in prednostne pravice državnih davkov.

§ 16. Kdor misli, da se mu je po § 15. naloženo plačilo po krivici naložilo, se more v 14 dneh proti dotični določbi pritožiti pri političnem okrajnem glavarstvu in v drugi instanci pri političnem deželnem oblastvu.

Proračun in računski sklep.

§ 17. Deželna zakonodaja ima skleniti določbe o sestavi in pregledu proračuna in proračunskega zaključka in o osnovi rezervnega zaklada stanovskih zadrug.

Kak dobiček, ki ga morda naredi zadruga, se ne sme mej zadružnike razdeliti, temveč se mora dodati rezervnemu zakladu.

§ 18. Če stanovske zadruge ne izpolnijo zavezanostij, ki jih imajo po §§ 14. do 17. glede nalaganja zadružnih doneskov, sestave proračuna in računskega zaključka, ter osnove rezervnega zaklada, to izvede politično oziroma deželno politično oblastvo, katero pride v poštev za okoliš dotične zadruge.

Vladno zastopstvo.

§ 19. Poljedelsko ministerstvo je opravičeno poslati dva zastopnika v odbore deželnih zadrug.

Ta dva člana, ki se moreta tudi za načelnika voliti, imata pri zboru isto glasovalno pravico, kakor drugi člani odbora deželne zadruge.

Ravno tako more po pooblaščenju deželnega političnega oblastva odposlati po jednega člana v odbore okrajnih zadrug dotične dežele z omenjeno glasovalno pravico.

Deželna zakonodaja more določiti, da deželni odbor in v deželah, kjer so okrajni zastopi, tudi ti odpošljejo po jednega ali več zastopnikov kot člane v odbore v dotični deželi obstoječih deželnih ali okrajnih zadrug z omenjeno glasovalno pravico.

Deželni kulturni sveti.

§ 20. V onih deželah, kjer že obstoje na podlagi deželne zakonodaje okrajne zadruge kmetovalcev ali deželni kulturni sveti, ima deželna zakonodaja določiti natančneje določbe, po katerih se omenjene korporacije, kolikor je moč, ozirajoč se na že pravno urejene razmere preosnujejo v stanovske zadruge kmetovalcev in torej prevzemo k dosedanjim svojim nalogom pravice in dolžnosti, ki bi šle po tem zakonu dotičnim stanovskim zadrugam kmetovalcev.

Dotični deželni zakoni imajo zlasti obsegati določbe, po katerih:

a) stopijo na mesto dosedaj v zastop v dotičnem deželnem kulturnem svetu ali njegovih odsekih opravičenih odposlancev pravico imajočih društev, oziroma na mesto načelnikov okrajnih zadrug, odposlanci ali načelniki okrajnih zadrug kmetovalcev, ki se osnujejo na podlagi tega zakona;

b) po katerih ima dotični deželni kulturni svet pravico nalagati zadružne doneske članom podružnih stanovskih zadrug kmetovalcev.

Zveze.

§ 21. Občinske, okrajne in deželne stanovske zadruge kmetovalcev, ki se osnujejo na podlagi tega zakona, se morejo združiti v zveze, zlasti v izpolnjevanje skupnih gospodarskih nalog.

Nadzor.

§ 22. Občinske oziroma okrajne zadruge kmetovalcev in stanovske zadruge, ki se osnujejo po § 1, odstavek 2, točka e) so podrejene glede svojega poslovanja nadzoru okrajnih oziroma deželnih zadrug, katerim so podrejene.

Natančneje določbe o tem nadzoru določi deželna zakonodaja.

Deželne zadruge nadzoruje poljedelsko ministerstvo in sicer neposredno ali pa posredno po deželnem političnem oblastvu po določbah, ki se zato izdajo naredbenim potom.

Višji nadzor.

§ 23. Stanovske zadruge kmetovalcev so podvržene glede postavnosti njih delovanja nadzoru političnih oblastev in v poslednji instanci nadzoru poljedelskega ministerstva.

Politično deželno oblastvo more, ako se zadruga zakrivi posebne ali trajajoče nepostavnosti, razpustiti njen vodeči organ in ob jednem krive člane za določeni čas, ki pa ne sme presegati petih let, izključiti od pasivne volilne pravice za družbeno vodstvo.

Natančneje določbe o izvajanju nadzora izdajo se naredbenim potom.

Oproščenje davkov in pristojbin.

§ 24. Stanovske zadruge kmetovalcev, ki se osnujejo v zmislu tega zakona so podvržene pridobitninskemu in dohodninskemu davku le v toliko, v kolikor izvršujejo podjetja, ki so podvržena pridobninskemu ali dohodninskemu davku, po donesku ali dohodku iz teh podjetij.

Zakoni z dne 27. decembra 1880. drž. zak. št. 151, z dne 14. aprila 1885. drž. zak. št. 43, z dne 15. aprila 1885. drž. zak. št. 51 in z dne 24. marca 1893. drž. zak. št. 40, se uporabljajo za ta podjetja le tedaj, če se vršba v obsegu označenem v teh zakonih omejuje le na člane stanovske zadruge, vendar morejo stanovske zadruge, ne da bi izgubile omenjene davčne olajšave, raztegniti tudi

svojo poslovno vršbo tudi na v § 6, odstavek 1, omenjene opravičence do uživanja.

§ 25. Stanovske zadruge imajo glede kolekov in drugih pristojbin nastopne ugodnosti:

a) prostost pristojbin za potrdilo o prijavu zadružnih doneskov, in pa za vpis postavne ali vršbene zastavne pravice zanje;

b) prostost od pristojbin za pogodbe, katere sklenejo stanovske zadruge v zmislu tega zakona z pridobninskimi, gospodarskimi in drugimi zadrugami in zvezami.

d) osebno oprostitev pristojbin glede ulog in dopisovanja javnim oblastvom in uradom izimši sodnjo postopanje;

e) prostost pristojbin za knjige, ki se vodijo jedino o pravnih razmerah zadruge do njenih članov in postavne vpise zadrug;

f) oprostitev pristojbinskega ekvivalenta glede nepremakljivega premoženja, glede premakljivega premoženja so podvržene pristojbinskemu ekvivalentu $1^1/_2$ % vrednosti s priteklino.

§ 26. Ta zakon stopi v posamičnih deželah v veljavo istočasno z onimi zakonitimi določbami, katere sklene deželna zakonodaja na podlagi tega zakona.

Kmetijske raznoterosti.

Popadanje zelenjave. Večkrat se opaža, da zlasti pomladi popadajo sadike po gredah. Vzrok tej bolezni je neka gliva, perenospora ganglifloris. Proti tej glivi nekoliko pomaga posipanje s kuhinjsko soljo. Popolno zanesljivega sredstva pa ni, če tudi so pariški vrtnarji bili razpisali zanj 10.000 frankov nagrade. Nekoliko pomaga, če se grede močno prezračujejo in če se vanje prinese dobro strohljene zemlje, ko je bila po zimi tudi dobro premrznena.

Sejanje jabelnih pečik. Poskušnje so pokazale, da je bolje jabelčne pečke sejati jeseni, kakor pomladi. Zlasti pa ne kake pečke, ki so se dobro presušile. Gledati je treba, da ohranimo sveže, ako jih mislimo sejati.

Poučni in zabavni del.

Varšavski spomini iz 1830. leta.

(Ruski spisal N. P. Makarov.)

VI.

Junak in žrtva anekdotov.

(Dalje.)

Ko smo bili v ostrogu, je Pukalov poprosil, da ga puste v mesto. V njegovem odpustnem listu je bilo zapisano: „Odpušča se do zarje.“ Nastane večerna zarja z navadno ceremonijo t. j. z godbo pred polkom in s klicanjem imen v vsaki stotniji. Pukalova k temu klicanju ni bilo. Zamudil je večerno klicanje, kar je naravnost hudodelstvo za nižje čine. Še le pred jutranjo zarjo se je vrnil v ostrog. Prijeli so ga in vlekli k zglasilu.

Prav nič nisem zamudil, rekel je Pukalov hladnokrvno. — Zarja se še le začenja, vrnil sem se torej ob zarji.

— Pa mi smo vas odpustili do večerne zarje — rekli so mu.

— Na listu ni nič zapisano, ali so me odpustili do večerne ali do jutranje zarje. Mislil sem, da do jutranje in torej nisem kriv, če sem se zapoznil.

Pukalova niso kaznovali; samo v bodoče so zapisali na vse odpustne liste: do večerne zarje.

Pukalov je prosil še jedenkrat, da bi ga pustili v mesto, a stotnik ga ni pustil.

— Vsekako moram v mesto po opravku zame jako važnem — rekel je svojemu stotniku.

— Takoj jaz pokličem najspretnejšega vojaka, kateremu morete naročiti vso stvar; vse bode za vas opravil ravno tako natančno, kakor bi bili vi sami v mestu.

— A, gospod stotnik! Jaz moram sam.

— Molči, junker! načelstvo bolje ve, kakor vi, kaj je treba storiti. Ej! Pokličite k meni Semenčuka.

Semenčuk je prišel.

— Takoj se odpravi v mesto, in ondu opravi vse, kar ti naroči junker Pukalov; stori vse tako, kakor bi on storil. Slišiš?

— Slišim, gospod stotnik — odgovoril je Semenčuk. Tedaj je v Varšavi bil v navadi poljski, t. j. francoski način vedenja nižjih činov k višjim. Namesto „vaše blagorodje ali visokoblagorodje“, reklo se je gospod praporščik, poročnik itd. do vštevši polkovnika. Generale so nagovarjali z „vašo prevzvišenost“. Nekaterim junkerjem, premožnejšim, rekli so vojaki: „vaše blagorodje“ a ubožnejše se imenovali „plemeničke“.

Pukalov in Semenčuk sta šla iz šotora poveljnikovega in prvi je začel poslednjemu sledeče naročati:

Ko prideš v Varšavo, podjdi naprej v Podvalsko ulico, v kavarno Novahovskega. Nahaja se ta kavarna za tri hiše nazaj, predno se pride v Krakovsko predmestje. Bodeš li našel?

— Bodem, vaše blagorodje!

— Pojdi notri, izpi čašo kave, to velja šest grošev. Si zapomnil.

— Sem.

Od Novahovskega pojdeš v Čabanovo prodajalnico, ki je na oglu Medene in Senatorske ulice. Ondu mi kupiš papirja, črnila in pečatnega voska za dva zlata. Tu je pismo Čabanu, iz katerega bode videl, kaj in za koliko ima dati. Bodeš našel?

— Bodem, vaše blagorodje.

— Od Čabana pojdi se sprehajat v Saksonski vrt, ondu najdeš konditorijo Leseljevo, ki je na levi strani, če se pride od Brilevskega hiše. Pojdi notri, spij kozarček likerja, potem pojej dva jabelčna kolačka, kar vse skupaj velja petindvajset grošev. Prišedši iz konditorije, pojdi malo po vrtu, in odtod pojdeš v Mostovo ulico k gospej Šatkovski, ki stanuje že štiri hiše pred Bernardsko ulico na desni strani. Tam vprašaj po gospej Marisji, ki je moja botra. Pozdravi je v mojem imenu in poljubi in daj ji pol rublja za posladek.

— Bodem, vaše blagorodje.

— Od Šatkovske pojdi kosit v Senatorsko ulico v gostilnico Honikovskega. Kosilo pri njem velja pol zlata. Ko bodeš pokosil, pojdi na ogel Saksonskega trga nasproti Brilevskega hiše, pojdi ondu v prvo modno prodajalnico in vzemi zase dve škatljici vakštafa, to velja tri zlate. Sedaj pa pojdi v nižje nadstropje hiše in ondi poprašaj za gosp. Wenheima, kateremu daj tole pismo . . . Ko bode prečital pismo, bode že vedel, kaj mu je storiti, in za to mu plačate tri zlate. Vse, kar sem ti naročil stane 18 zlatov 26 grošev. Tu imaš denar. Če točno izpolniš, kar sem ti naročil, dam ti še štiri zlate za žganje.

— Rad vam ustrežem, vaše blagorodje. Vse bodem storil, kakor ste mi ukazali.

Semenčuk je odšel. Ne bodemo sledili za njim po potih v Varšavi, kjer je točno izpolnil, kar mu je bil naročil Pukalov, razen one stvari, ki bi jo bil moral storiti na Saksonski ulici pri Wenheimu, h kateremu pojdemo vkupe s Semenčukom. Wenheim je bil zobni zdravnik. V pismu Pukalova je bilo zapisano:

„Izročitelju tega pisma izderite spodnji zob, četrti od krajnega zobu na desni strani.“

— Odloži svoj portepej in čelado in usedi se na stol, rekel je zobni zdravnik.

Semenčuk je storil, kar se je od njega zahte- valo in sel.

— Odprij usta — rekel je zobozdravnik. — Dobro, sedaj poizplakni usta — nadaljeval je Wenheim, podavši mu kozarec gorke vode.

— Zopet odprij usta.

Semenčuk je drugič odprl usta. Zobozdravnik je vzel klešče in je hotel ž njimi poseči v usta vojaku, da mu izdere zob, kakor je bilo naročeno v pismu Pukalova. Pa Semenčuk se je spomnil, da stvar ne bode dobra in je torej prosil:

— Gospod, kaj pa hočete storiti z menoj.

— Izdreti bolni prednji zob.

— A mene noben zob ne boli, vsi so zdravi.

— Pa je v pismu rečeno, da bi ti izdrl četrti spodnji zob na desni strani. Te mora že boleti. In zobozdravnik je posegel s kleščami Semenčuku v usta.

— Ne, gospod! Nikakor ne dam izreti zdravega zobu.

In Semenčuk je vstal s stola, nadel si portope in čelado in odšel od zobozdravnika rekši mu:

— Z Bogom, gospod.

Povrnil se je v ostrog.

— No, kaj? Si li vse storil, kar ti je bilo ukazano? — vprašal je Pukalov vojaka, kateremu je bil naročil opraviti svoje stvari.

— Skoro vse, vaše blagorodje.

— So ti tudi zob izdrli?

— Nikakor ne; nisem pustil, ker me zob ne boli.

— Pa mene zob boli. Stotnik ti je pa naročil vse tako storiti, kakor bi bil jaz storil. Ti bi torej si bil moral dati izdreti zob, kar bi si ga jaz bil dal, ko bi bil šel v Varšavo. Ti torej nisi izpolnil povelja svojega stotnika.

Pukalov je odšel in povedal stotniku:

— Gospod stotnik! Semenčuk ni vsega storil, kar bi bil moral jaz storiti v Varšavi.

— Pokliči ga k meni, mu bodem že pokazal.

Semenčuk je prišel. Ko je pojasnil, kako je z zobom odšel je od stotnika brez slabih posledic. Pukalova so pa drugi dan pustili v Varšavo, da je opravil, kar prejšnji dan ni mogel opraviti zanj poslani vojak.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

— **Nemški cesar — dramatični pesnik.** Nemški cesar se loti vsake stvari, če z dobrim ali slabim vspehom, o tem se seveda misli jako različno. V Berolinu se bode v kratkem igrala neka nemška drama, o kateri se govori, da jo je zložil sedanji nemški vladar. Neki časopis je radoveden, če se bode ta drama smela le hvaliti, ali tudi grajati, če v poslednjem slučaju kritika ne bodo tožili zaradi razžaljenja cesarja.

Rötgenovi svetlobni trakovi. Znani Edison v Ameriki se tudi jako zanimlje za Rötgenove svetlobne trakove. Izrekel se je baje, da ima ta iznajdba večjo bodočnost, kakor vse njegove iznajdbe. Seveda Edison sedaj le to premišlja, kako bi to znajdbo izkoristil za tehnične namene. Za te žarke prav za prav ni nobena stvar popolnoma neprodrljiva, temveč so le nekatere stvari bolj ali manj prodrljive in se zatorej videti na fotografiji, bolj ali manj temne. Posebno se pa poznajo prelomi in sploh pokotine. Zato se dajo s pomočjo Rötgenovih žarkov preiskati kovinski bruni, če so skozi in skozi brez napake.

Novice.

— **Presvitli cesar,** ki se je zadnji čas mudil s presvitlo cesarico na francoski rivjeri, vrnil se je minoli ponedeljek zopet na Dunaj. Cesarica se je podala na otok Krf.

— **Posebni vlak »Glasbene Matice«** na Dunaj odšel je iz Ljubljane danes dopoludne ob $^1/_2$ 11. uri. Na Dunaj dospejo izletniki ob 11. uri po noči, kjer bodo slovesno sprejeti. Tudi za povratek se priredi skupni vlak, s katerim se odpelje večina udeležencev v četrtek, dne 26. t. m. okolu poludne iz Dunaja. Z vlakom se je odpeljalo do 200 pevk in pevcev in najmanj toliko druzega občinstva. Pri koncertih, pri katerih sodeluje orkester c. kr. dvorne opere, bodo izvajali solo partije gdč. Verhunčeva iz Ljubljane, sedaj na konservatoriju na Dunaju, sopran, in člana češke opere gg. Lašek in Kliment iz Prage, prvi tenor, drugi bas. „Mrtvaškega ženina“ bo dirigoval g. skladatelj Dvořak sam. Zanimanje za koncerta na Dunaju je veliko.

— **«Josefinum» v Ljubljani** je zavod, v katerem najdejo zavetišče za delo nezmožni, stari in bolehni ženski posli in brezposelne služkinje. Zavod vrši torej prelepo nalogo, ker lajša onemoglim ženskim poslom stare dni in je varno zavetje brezposelnim služkinjam, katerim, kakor znano, v takem položaju prete velike nevarnosti. To zavetišče je ustanovila znana dobrotnica Hočevarjeva, ki je darovala 20.000 gld. gospejnemu društvu v ta namen. Gospejno društvo si je v to svrho kupilo otroško bolnico na Poljanah in isto s pomočjo kranjske hranilnice predelalo v zavetišče. Grozni potres je pa hišo močno porušil. Poprave so stale do 14.000 gld. Da se zadolženemu zavetišče opomore, se je

pod pokroviteljstvom preblag. gospe baronovke Hein-ove sešel poseben odbor, ki bo priredil po veliki noči dve dobrodelni gledališki predstavi, eno slovensko in eno nemško. Člani tega odbora so gospe: Baumgartnerjeva, dr. Jenkova, dr. Tavčarjeva, dr. Šušteršičeva, dr. Vokova, Zeschkova in gospodje: Leon grof Auersperg, Oton Bamberg, pl. Gariboldi, dr. Papež in sodni svetnik Vencajz.

— **Podpore.** 3000 gld. podpore je dovolilo poljedelsko ministerstvo občini Bezuljak v logaškem okraju za napravo vodovoda, katerega stroški so proračunjeni na 700 gld. — Deželni odbor kranjski je dovolil revnim kmetom na ljubljanskem barju 2000 gld. podpore, da si nakupijo raznih semen. Podpora se razdeli te dni.

— **Železnica Divača-Škofjaloka-Celovec.** Državni poslanec g. Ant. Koblar je dne 17. t. m. v poslanski zbornici utemeljeval resolucijo, s katero se vlada pozivlje, naj še tekom letošnjega leta predloži državnemu zboru potrebne predloge glede proge Divača-Škofjaloka-Celovec in glede vipavske proge. — Posl. Višnikar je ob tej priliki priporočal, da se čim prej zgradi belokranjska železnica.

— **Nova artilerijska vojašnica v Ljubljani**, ki bo stala 400 000 gld, se prične še letos graditi. V to odbrana komisija pridno razmotrava to vprašanje in je upati, da ga kmalu konečno dožene, da bo mogel potem mestni zastop definitivno o tem sklepati.

— **Nevarnega zločinca** v osebi cigana Alojzija Breščaka je dobilo v oblast c. kr. deželno sodišče. Doprinesel je več zločinov, za katere se niti še ne ve. Kdor kaj ve o njem, naj priglasi.

— **Zastrupljenje zakonske dvojice.** Na Dunaju so te dni branjevca Otona Landauerja in njegovo ženo našli mrtvo zjutraj v postelji. Počila je bila cev od svetilnega plina in je plin udrl v sobo ter zrak otroval, da sta vsled tega omenjena zakonska umrla Tudi kanarčka našli so mrtvega v tičnici.

— **Porod na kolodvoru.** Na graškem državnem kolodvoru je te dni porodila 26letna Marija Kraxner, ki se je bila pripeljala po železnici.

— **Dva milijona za debrečinsko vseučilišče.** Mesto Debrečin je dovolilo dva milijona goldinarjev za osnovo vseučilišča, oziroma modroslovne fakultete, kot dodatek k že obstoječima fakultetama bogoslovni in pravoslavni. Vseučilišče se baje osnuje še letos.

— **Pretepi mej hrvatskimi in italijanskimi delavci na Reki.** Bili so zadnje dni pobcji mej hrvatskimi in italijanskimi delavci na Reki, ker so poslednji več del jako po ceni prevzeli in domačinom odvzeli zaslužek.

— **Snežni plazovi.** Velikanski snežni plazovi so bili zasuli sredi tega meseca železnico pri Eisenerz. Tako velikanskih zametov, kakor letos še ni bilo na tej železnici. Celih osem dnij je bil promet ustavljen.

— **Položaj dunajskih ljudskih pevcev** je jako žalosten. Vlada je jim otegnila koncesijo. S tem je 60 rodbin z 238 otroki zgubilo zaslužek. Posebno je žalosten položaj starega Kvapila. Ta je že petdeset let pel po gostilnicah in je že davka plačal nad 12.000 gld. Sedaj je pa brez zaslužka, žena in hči sta mu pa bolni.

— **Smodke princa valeškega.** Princ valeški je te dni se peljal k nekemu požaru. Gorelo je neko skladišče. Ondu najde princ nekega časnikarja, ki je skrbno zapisoval, kar je opazil Princ je vstopil k njemu, ga poprašal, kako je začelo goreti, koliko je škode itd. Časnikar, ki je princa valeškega spoznal, je odgovarjal z veliko točnostjo. Princ mu je ponudil jedno smodko. Časnikar jo je pa spravil. Princ ga vpraša: Zakaj ne kadi. Ta mu odgovori, da hoče to smodko spraviti za spomin, ker ni verojetno, da bi še katero dobil od bodočega angleškega vladarja. Princ mu je dal takoj še jedno smodko, katero naj pa kadi.

— **Zavratno umorjen** V Bekes-Csabi je bil dne 14. t. m. zavratno ustreljen Viktorja Wenklima grajščine oskrbnik Josip Bede. Pet grajščinskih hlapcev, kateri so sovražili oskrbnika, so zaprli.

— **Poneverjevalca zaprli.** V Filadelfiji v Ameriki so zaprli Ernesta Götza, kateri je bankirju Bleichröderju v Berolinu poneveril 80.500 mark in je v Ameriko pobegnil.

— **Izsiljenje.** Gostilničar Silvester Schicker in časnikar Swoboda sta izdajatelja časopisa „Volksblatt“ nazivljala „izsiljevalca“. Ta mož ju toži pred sodiščem, kjer je pa pošteno pogorel. Dokazalo se je, da se je dal plačevati za to, da je molčal njegov list o raznih škandaloznih dogodkih, da je pretil nekemu kavarnarju, da ga bode napadal v listu, če ga ne naroči in je to tudi storil. Pri tacih razmerah sta seveda zatoženca bila oproščena.

— **S premoženjem pokopana.** V Novem Bydžovu je nedavno umrla 70letna nadgozdarska vdova. Če tudi je bilo znano, da je bila premožna, vendar niso našli nobenega denarja. Neka dekla je povedala, da je gospa naročila, da jo morajo pokopati v obleki, katero je imela na sebi, ko je umrla. Odkopali so jo in našli v žepih njene obleke za 10.000 gld. cekinov.

— **Pulsky ni blazen.** Zdravniki so se izjavili, da znani Pulsky, ki je pri nakupovanju slik ogersko državo za več sto tisoč opeharil, ni blazen. Nekoliko nenormalen je, a vendar ve pa dobro, kaj dela.

— **Dogodek proroka Jona** se je ponovil. Neki mož je preživel 36 ur v želodcu kitovem Leta 1891. so kitolovci na malinskem obrežju lovili kita. Ogromno žival so vendar vjeli in ubili. Ko je kit poginjaval, je prevrnil jeden čoln z dvema mornarjema. Jednega mornarja so rešili, druzega pa niso mogli dobiti. Ko so čez 36 ur razparali žival, našli so ga nezavestnega v kitovem želodcu. Pravil je, kako ga je kit požrl. V želodcu kitovem je sopel, če tudi težko, a bilo je strašno vroče. Kmalu je pal v nezavest. Moral je v bolnico, kjer se je popolnoma ozdravil, samo koža njegova je taka, kot bi bila ustrojena.

— **Poddesetnika ustrelil.** V Črnovicah je vojak Onzinl ustrelil poddesetnika Peluverja 41. pešpolka, potem pa sam sebe. Sebe je le nevarno poškodoval.

— **Po nesreči se obstrelil.** Z neprevidnim ravnanjem z revolverjem se je v Črnovicah obstrelil dragonski poročnik Vasilko, brat državnega poslanca jednacega imena.

— **Aktivni ministerski predsednik — učitelj,** to je gotovo kaj redkega. Sedanji norveški ministerski predsednik Hagerup predava na vseučilišču v Kristijaniji, ker primanjkuje učnih močij. Predno je minister postal, je bil vseučiliški profesor.

— **Sleparski igralec.** Brat ogerskega trgovskega ministra, mlad graščak Josip Danijel je pri igranju s kartami v budimpeštanski kazini na neki „umeten“ način velike svote priigral. Zato so pa nekateri zahtevali, naj se iz kazine izključi. Danijel je pa poklical nasprotnike na dvoboj. Posebno kazinsko razsodišče je pa razsodilo, da se nikomur ni treba z Danijelom biti. Mislilo se je, da se bode ta poštenjak sedaj sam ustrelil, a tega ni storil, kajti tako bedast ni, da bi si jemal življenje, ko ima lepe novce. Če pa v bodoče ne bode smel v kazino, se bode pa lahko drugod zabaval. Poroča se pač, da je zbolel, a to najbrž zaradi lepšega. Govori se, da misli svoje nasprotnike tožiti zaradi razžaljenja časti. Seveda se utegne še premisliti.

— **Igralnica ostane.** Knez monakovski je podaljšal igralnici koncesijo za petdeset let, s pogojem, da plačuje na leto po 2 milijona frankov več, kakor je plačevala doslej. Društvo, ki vzdržuje igralnico, sklenilo je še jedno sezidati, ki bode veljala 22 milijonov frankov.

— **Izmej poslušalcev na zatoženo klop.** Krošnjarju s sladščicami Colettiju so na Dunaju trije možje na ulici blago

na tla pometali. Jednega je poznal in ga je tožil. Neki zatoženčev prijatelj se je za stvar jako zanimal in je šel k obravnavi poslušat. Krošnjar ga opazi mej poslušalci, dobro ogleda in ga pokaže sodniku: Oni tam le je bil tudi zraven. Hitro je šel jeden sodnji sluga ponj in rad ali nerad je mej smehom drugih poslušalcev moral na zatoženo klop. Sodnik je potem, ko je izprašal novega obdolženca po imenu, obravnavo predložil.

— **Bankerot oseške hranilnice.** Hranilnica v Oseku ima 143.000 dolgov in je konkurz neizogiben. Ljudje se grozno jeze na ravnateljstvo, ki je že dvajset let objavljalo napačne bilance.

— **Strašen dogodek** pripetil se je v Vastrovici na Češkem. Gozdar Kehlik je šel na lov. Ko se vrne domu je našel svojo osemletno hčer ustreljeno. Blizu hiše je pa ležal tudi ustreljen njegov petnajsetletni sin. Kako se je nesreča pripetila, se ne ve. Toliko je gotovo, da je fant vzel s stene nenabasano puško in patrone iz lovske torbe.

— **Enakopravnost pred ameriško sodnijo.** Lansko poletje je nekaj dečkov kradlo sadje na vrtu generala Flaglerja, zapovednika topništva Zjed. držav, njegova hči pa je na te dečke ustrelila z nabito puško. Zamorček imenom Ernest Greene, sin služabnika državne blagajne, je bil tako hudo zadet, da je kmalu nato umrl. Morilka se je sama ovadila in so jo proti varščini izpustili, Coroner jo je pripoznal krivo, a ob jednem oproščeval umora: ta izrek pa je napravil veliko razburjenje med zamorci glavnega mesta! Dne 31. okt. je bila tožena uboja, 2. febr. pa obsojena na tri ure ječe in 500 dolarjev kazni! Seveda je nje oče takoj plačal kazen in hčerko odvel v ječo na tri ure. Take komedije se uganjajo v tej deželi s pravico! — Pravda proti W B. Ackermanu, belopoltnemu zdravniku in štirim sokrivcem, kteri so bili obdolženi, da so staro zamorsko dvojico do smrti pretepavali, se je dne 27. o polunoči končala v Walteboru. V noči 2. dec. jo večje število belopoltnih tiralo iz stanovanja zamorca Hannah Walker, Isam Kearse in njegovo ženo, češ, da so ukradli „Bibel"; na polju so jim raz teles raztrgali obleke in jih neusmiljeno bičali. Rosa Kearse se je s trudom privlekla domu, ostala dva so pa drugo jutro mrtva našla na polju. Rosa je pri sodniji z vso določnostjo zatožence spoznala za njene mučenike, ali vsejedno so bili ti oproščeni zatožbe. — Lincoln je umrl, Amerikanci ga slave, ker je suženstvo odpravil, ali sami pa še to goje.

— **Sedem oseb ponesrečilo.** V finem severnem oddelku Baltimorskega mesta je nedavno nastal ogenj in zahteval v žrtev sedem osob. Ogenj se je še zelo razširil predno ga je nek zamorec zapazil in obvestil gasilce. Prebivalci hiše so slabo oblečeni prihiteli na okna; gasilci so razprostrli mreže na ulici a nihče ni doli skočil, mogoče da zato ne, ker so ljudje na ulici vpili: „Ne skočite!" Dva policaja sta vlomila hišne duri, a s tem provzročila še večje gorje, ker nato je nastal prepih in ogenj se je še hitreje razširil po vsej hiši. Gospo Armiger so rešili z lestvico. Zapovednik gasilcev jo je šel iskat, lestvica ni segala do okna, z jedno roko je držal gospo, z drugo pa za okno, ko mu je ta spodletela, je ljudstvo zavpilo, a posrečilo se mu je vjeti na klin in tako rešil sebe in gospo. Tudi nek gospod je prihitel na okno, ko so gasilci lestvico pristavili in gori prilezli so ga našli mrtvega v sobi, v naročaju pa je imel malega dečka Richard Rileya. Ta gospod je bil bankir Harold Mannel iz Novega Jorka. Služkinja Alice Williams je skočila raz okno in je nevarno poškodovana. Ko so ogenj omejili in v hišo dospeli, so našli posestnika Armigerja mrtvega na tleh, ne daleč od njega pa njegovega svaka Wm. B. Rileya, njegovo ženo so rešili, ali ponesrečila sta se oba otroka in gospa Marion Chambin in nje 3 leta staro dete. —

Tržne cene.

V Ljubljani dne 14. marca 1896. Pšenica gld. 8·— kr., rž gld. 7·20 kr., ječmen gld. 6·30 kr., oves gld. 6.50 kr, ajda gld. 7·50 kr., proso gld. 6·50 kr., turšica gld. 5·50 kr., leča gld. 12·— kr., grah gld. 12·— kr., fižol gld. 11·— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Loterijske srečke.

V Lincu dne 14. marca t. l.: 17, 12, 44, 67, 24.
V Trstu dne 14. marca t. l.: 86, 1, 88, 35, 76.
V Pragi dne 18. marca t. l.: 84, 82, 70, 46, 26.

Vizitnice

priporoča

J. Blaznik-ova tiskarna v Ljubljani.

Krasni uzorci se pošiljajo zastonj in poštnine prosto na zasebne naročnike. Zelo obširne uzorčne knjige, kakor jih še ni bilo, dobe **krojači** nefrankovane. (6)

Blago za obleke.

Peruvien in **dosking** za visokočastito **duhovščino**, predpisano blago za **c. kr. uradniške uniforme**, za **veterance, požarne brambe, telovadce, livreje**, sukno za **biljarde** in **igralne mize, prevlake za vozove.** Največja zaloga štajerskega, koroškega in tirolskega **lodna** za gospe in gospode po prvotnih tovarniških cenah in v takih izbirah, da jih 20kratna konkurenca ne zamore nadomestiti. Največja izbera ogrinal **za dame** v najmodnejših barvah, perilno blago, potne pléde od 4 do **14** gld.

Krojaške potrebščine (podvlaka, gumbe, šivanke, sukanec itd.) Vredno, pošteno, trpežno, čisto volneno sukneno blago in ne cene cunje, ki niti niso vredne **krojaškega dela**, priporoča:

JAN. STIKAROFSKY,

v Brnu (središče avstrijske suknene trgovine).

Največja zaloga sukna v vrednosti ½ milijona goldinarjev.

Pošilja se le po povzetji.

Svarilo! Agentje in krošnarji radi prodajajo svoje malovredno blago pod imenom „Stikarofsky". Da se takim **sleparijam** v okom pride, javim, da tem ljudem sploh svojega blaga ne prodajam.

Odgovorni urednik: Avgust Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.